

TRACTATUS
De
SABBATO,
IN QVO DOCTRINA ECCLE-
sia primitiva declaratur ac defenditur.

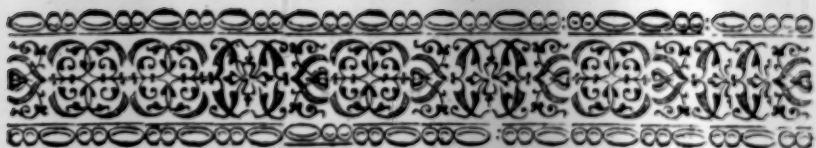
AUTORE
THOMA BRODÆO ANGLO.

IEREM: 6. 16.

Interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona.

Anno M D C XXVII.

Egnoscat Lector stilo minus eleganti : annus enim iam agitur vicesimus quartus ex quo lingua latina vel decem tantum lineas exaravi. Vir doctissimus, D. Io. Prideaux, nuper edidit orationem (elegantissime conscriptam) de Sabbato: consulo veritatis studiosis , vt hanc eius orationem etiam perlegant.

TRACTATUS
De
SABBATO.

CAP. I.

DEVS, absoluta sex diebus creatione, requieuit ab operibus die septimo: quomobrem benedixit diei septimo, & sanctificauit illum. Benedixit nē Deus septimo, quum primum inceperit, an post exitum, incertum est; sed magis videtur probabile, post exitum benedixisse: benedixit enim, quoniam in ea requieuerat (non, requiesceret) & refocillatus est, Ex. 31. 17. mos est hominum benedicere diei vel horæ, in quibus magni aliquid boni perceperunt: sic Deus, gustatā quasi requietis dulcedine in die septimo, adducitur, vt ei benediceret, & sanctificaret.

Non legimus, Deum præcepisse Adamo, vt sanctificaret hunc septimū diē: & aliud est, Deum sanctificare diem aliquam aliud, præcipere hominibus, vt sanctificent. Nusquam legitur, Deum præcepisse Adamo, vt sanctificaret Sabbatum: nusquam legitur, Adamum, Noab, vel Abrahamum sanctificasse Sabbatum: & præterea, mentio nulla facta est hebdomadarum (quam temporis distinctionem Sabbatum constituit) donec egrederentur filij ex Aegypto; quanquam post exitum Israelitarum, & Sabbati institutionem, mentio facta est tam hebdomadarum, quam dierum, mensium, vel annorum.

Manda-

-aquitatem, non initium. D. Prideaux in Oras: de Sabbato.

Gen. 2. Nonnulli pro confesso sumunt, diem hunc septimum ab Adamo fuisse sanctificatum; cum tamen verisimile sit, vt videt, Deum ei non nisi post exitum benedixisse. Præmissis siquidem & anticipauit hoc Moses (iuxta Abulensem) vt mandati ostenderet

Mandatum de Sabbato sanctificando primitus per manum Moysi traditum fuit, quod etiam populus violauit illico: vnde factum est, vt Deus postea id ipsum in memoriam illi reuocans, dixerit; Recordare diei Sabbati, vt sanctifices illum: sex diebus operaberis, & facies &c.

Exod: 16. Patriarchis nullus dies fuit prescriptus, quem sanctificarent. Zan: Red: de loc. sacr. quæst. 1. Sanctificatio Sabbatum, hoc est, si exponatur, non facies vllum opus in die septimo Nota.

D. Boys in expositione huius mandati ita scribit: Primò, mandatum proponitur breuiter, Recordare diei Sabbati, vt sanctifices illum: tum exponitur largius, Deo primum ostendente, quisnam dies sit Sabbatum, nempe, septimus; deinde, quomodo sanctificetur, non facies vllum opus tu, & filius tuus &c. haec ille. Postremo, redditur ratio hoc quare requiritur ab Israelitis; quoniam sex diebus fecit Deus cælum & terram &c. Ad eundem fere modum Virellus & Zanchius hoc mandatum explicant, & hæc analysi est admodum naturalis ac genuina.

Mandato ita explicato, sensus iam exquirendus est: is vero est duplex, literalis, & spiritalis vel mysticus. Sensus literalis hic est, non facies vllum opus in die septimo, sic enim Deus ipse (vt audisti) exponit hæc verba, Recordare diei Sabbati, vt sanctifices illum. Sensus spiritalis sic habet, Cessabis omni die ab operibus vteris hominis, ab inuidia, ebrietate, scortatione &c. & iuxta hunc mysticum sensum, nemo est qui dicit, quartum Decalogi mandatum nos ligare ad sanctificandum diem vllum; iuxta alterum vero, sunt qui dicunt.

Duplex enim est sententia de hoc præcepto iuxta literam: vna, quod sit ceremoniale; altera, quod sit partim ceremoniale, & partim morale.

CAP. II.

Prior sententia confirmatio.

*Inspir. lib. 2
cap. 3. sect.
28.
Sabbatum
vocat Sa-
cramentum
vmbatile;
spir. & lit.
cap. 14.*

PRior sententia fuit patrum, sicut testatur Calvinus; vmbatile veteres nuncupare solent: & hoc vt melius appareat, nonnulla patrum dicta adiungam.

Et fortasse ad aliud ipsum eius latibulum pertinet, quod in Decalogo qui datus est in monte Sinai, hoc solum præcepto figurato occultatum est, quod ad Sabbatum pertinet. Aug. de spir. & lit. cap. 15.

Scire

Si re prius debet quis, opera legis bipartita esse: nam partim in Sacramentis, partim verò in moribus accipiuntur. Ad sacramenta pertinent circumcisio carnis, Sabbatum temporale, neomeniæ, sacrificia, atq; omnes huiusmodi innumerabiles obseruationes. Ad mores autem: non occides: non mæchaberis: non falsum testimonium dices; & talia cætera. Aug. lib. expos. in Epist. ad Galad.

In illis igitur decem præceptis, excepta Sabbati obseruatione, dica-
tur mihi, quid non sit obseruandum à Christiano, siue de non facien-
dis, colendisve idolis, atque vllis Dijs, præter vnum verum Deum; siue
de non accipiendo nomine Domini in vanum; siue de honore paren-
tibus deferendo; siue de cauendis fornicationibus, homicidijs, furtis,
falsis testimonijs, dere aliena concupiscenda? Quid horum quisquam
dixerit, Christianum non debere seruare?

Denique doceant Iudæi, Adam sabbatizasse; aut Abel hostiam &c. *Tertul' lib. aduersus Iudæos vide locum.*
aut Melchizedek in suo sacerdotio legem Sabbati accepisse. Sed di-
cturi sunt Iudæi; Ex quo hoc præceptum datum est per Moysen, exin-
de obseruandum fuisse. Manifestum est itaq; , non æternum, nec spi-
rituale, sed temporale fuisse præceptum, quod quandoq; cessaret.

Hefychius in Leuit. tollit præceptum de Sabbato, dicens non per-
tinere ad decem verba æterna Decalogi, quia ad tempus tantum ser-
uandum erat. Zanch. Red. cap. 11. thes. 4.

Per multos affectit Iustinus Martyr in dialogo cum Tryphone san-
ctitate præcelluisse, qui nunquam obseruarunt Sabbara. D. Prideaux
in Orat. de sab.

Legis iustitia prima & salutaris decem habet mandata: primum co-
gnoscere vnum Deum: secundum, abstinere ab idolis: tertium, non
peierare: quartum, colere sabbatum spirituale: quintum &c. Nota;
Cole sabbatum spirituale, est 4. De calogi præceptum secundum
Chrysostomum: & sic Augustinus; in te omnia illa decem præcepta
solum ibi, quod de sabbato positum est, figurate obseruandum præ-
cipitur.

Spirituale, colis sabbatum carnale iuxta patres; & sapere secundum carnem mori ost; Aug. sp. & lit. cap. 14.

Argum. I.

Hęc patrum sententia nititur verbis D. Pauli clarissimis, Col. 2. De-
lecto quod aduersum nos erat rituum chirographo &c. Ne quis igitur
vos

*Col. 2. 14.
15. 16. 17.*

vos aut damnet ob cibum, vel potum, aut respectu diei festi, aut nouilunij, aut Sabbatorum; Quæ sunt vmbra rerum futurarum, at corpus est Christi. Hic per sabbatum ver. 16. intelligo Sabbatum septem dierum, hisce inductus rationibus. 1. Apostolus alio vtitur verbo ad denotandum Pascha & reliqua Iudæorum festa maxime accommodato, nempe, ἡμέρας. 2. Omnes docti (quantum scio) ita interpretantur.

Obiect. Ego tamen pernego. Respon. Tunc scires velim, nullum extare contextum, quo probari potest, nebis licere Iudæorum Sabbato laborare. Si existimes, hoc posse probari ex epistolis ad Romanos, & Galatas. Respon. Qui negat Paulum hic loqui de sabbato hebdomadario, melius neget loqui de eodem ad Romanos 14. vel ad Gal. 4. hic enim (Col. 2.) habemus distributionem particulare, & ipsummet verbum, Sabbatum, vsurpatur ab Apostolo. Si rursus existimes, hoc posse probari ex illis contextibus, Act. 20. 1. cor. 16. Respon. Nihil minus. Supponamus, Deum, illo ipso die quo Christus resurrexit, ita loquutum fuisse; Recordare diei Sabbati &c. & postquam Deus finem fecisset loquendi, Christum dixisse; Dies iste, quo resurrexi a mortuis, deinceps vocabitur Dominicus: hoc die, progressu temporis, Iohannes erit in spiritu; & hoc ipso die conuenient omnes mei Discipuli ad audiendum verbum, ad frangendum panem &c. Quid hæc Christi verba ad Sabbatum, quo Deus requieuit ab operibus?

Apostolus Col. 2. loquitur de sabbato 7. dierum, & qui negat, Iudæorum Sabbatum custodiat oportet, iam, ex hoc contextu sic arguo: Sabbatum erat vmbra: ergo præceptum de sabbato est vmbatile, & deletur ver. 14. Perpendat lector Christianus, tantum hic dici de Sabbato & eius præcepto, quantum dicitur de nouilunio præceptoq; eiusdem; imò verò, quantum dici potest: plus enim non potest: plus enim non potest dici de nouilunio, quam quod sit vmbra; nec de præcepto ipso, quam quod sit chirographus deletus, vel abrogatus, Ephes. 2.

Argum. II.

Veruntamen Sabbata mea custodietis: quia signum est inter me & vos in generationibus vestris, ut sciatis, quod sum Iehoua sanctificans vos: Ex. 31. 13. hinc sic ratiocinor. Sabbatum erat signum: ergo præceptum de sabbato erat significatiuum, vel ceremoniale.

Si Noah, Abraham, Lot, & Isaac do-
cuisse filios suos, & Melchisedek populum suum sabbatizare, sabbatum non fuisse signum Israelitis: mundus enim repletus fuisse sabbatizantibus illo tempore, ac diu postea, ita ut huius reciproci-
dubio crebra fides mentio apud Ethnicos auctores.

Si Sab-

Quam diu
lex ista
vix vigo-
rem reti-
nuit, tam-
diu erat ac-
si Dei vox
semper ex-
audita
fuisse so-
mans de
monte Si-
nai.

Si Sabbatum erat signum Israelitis, certe non erat illis commune cum aliis gentibus; & consequenter, erat mere ceremonia, sicut erat circumcisio. Abrahamus accepit signum circumcisionis, & Israelitæ acceperunt signum Sabbati.

Argum. III.

Tertium argumentum sumi potest à dissimilitudine, quam habet præceptum de Sabbato cum moralibus præceptis; & à similitudine, quam habet cum præceptis ceremonialibus.

1. Præcepta moralia ligant omni tempore: præceptum de Sabbato certis tantum temporibus, sicut præcepta de diebus festis. 2. Nullum munus siue officium, præcepto morali iniunctum, vnquam fuit vmbra vel signum alicuius rei: Sabbatum erat signum, vt circumcisio; & vmbra, vt nouilunium. 3. Quodcunq; prohibitum est præcepto morali, tum in causa necessitatis, quem extra causam necessitatis, fieri non debet: opus prohibitum 4. Decalogi mandato, si fieret in causa necessitatis, non erat peccatum; quod extra huiusmodi causam necessitatis factum mortem promerebatur. Quartum mandatum cessit hominum, necessitati, id quod de nullo alio mandato dicendum est.

CAP. III.

Posterioris sententia confutatio.

Quando posterior suboritur est opinio, me prorsus latet; sed antiquior rem fuisse temporib. Caluini, hæc eius verba satis indicant. Ita euane-
scunt nuge pseudoprophetarum, qui Iudaica opinione populū supe-
riorib. seculis imbuerunt nihil aliud afferētes, nisi abrogatū esse, quod
ceremoniale erat in hoc mandato (id vocant sua lingua diei septimæ
taxationem) remanere autem quod morale est, nempe vnus diei ob-
seruationem in hebdomade. Ad argumenta venio, quæ sunt duo tan-
tum alicuius momenti.

*Instit. lib. 2.
cap. 8. sect. 34.*

Nonnulli dicunt, remanere quod morale est,

nempe alicuius diei obseruationē, hebdomade.

doctrina est improbabiliior ista à Caluino data.

Argum. I.

Deus præcepit Adamo ante lapsum sanctificare septimum diē: proinde sanctificatio vni⁹ diei in hebdomade est moralis; & consequēter, & consequēter, quartū Decalogi mandatū est partim morale, & partim ceremoniale.

Huic argumento, cum ex variis constet partibus, quò melius elucescat veritas, particulatim respondebimus.

Deus præcepit Adamo.

Resp. Non constat, sicut ante dictū est, cap. 1 & si præcepisset, cur nō sacra

sacra contineretur pagina? Qui plus vult credi, quam scriptum reperi-
mus, & quum est, vt doceat, quare non scriberetur.

Sed dicet aliquis: Quam aliam ob causam sanctificauit Deus septi-
mū? Respon. Quoniam nos, qui homines sumus latet ratio alicuius
Dei actionis, non proinde debemus affirmare, Deum id fecisse, quod
nusquam fecisse legitur. Hæc, quæ sequuntur, an sint rationes, necnè,
ipse iudicato: ego non ausim ita dicere; non eram cum Deo, quando
fundabat terram.

*Paradisus,
arbor visa,
& dies se-
ptimus, &
vni omnes
typi, ut
multi do-
cti volunt.*

1. Apparet ex Epist. ad H. br. cap. 4. Dei requiem fuisse typicam: se-
ptimus, quo Deus requieuit, & quem sanctificauit, erat typus sabbatis-
mi illius, qui relinquitur populo Dei.

2. Deus potuit sanctificare septimum ab initio, rei alicuius gratia,
non præsentis, sed futuræ, neminem, vt sanctificaretur ab Israelitis in
terra Canaan, altero quasi paradiso, & typo etiā regni cælorum. Tem-
pus benedictum & locus benedictus, dies sanctus & terra sancta opti-
me conueniunt.

Cum steterit homo coram Christi tribunali, & interrogatus fuerit:
Cur tu dixisti, Deum huiusmodi mandatum dedisse Adamo? Hæc re-
sponsio, non vidi, quam aliam ob causam sanctificauit Deus septi-
mū, reperietur similis Adami præcinctorio ex foliis ficulneis confuto.

Ante lapsum sanctificare septimum.

Respon. Quam plurimi sentiunt, Adamum cecidisse die sexto: &
alioqui filius eius primo genitus non fuisset in peccato conceptus. 2.
Diabolus (qua fuit malitia) tētauit proculdubio, quā potuit citissimè
quælibet hora annus vltimus est, donec fieret homicida. 3. Quanto citius
aggrederetur primos perentes, tanto spes erat facilius præualefcondi:
si distulisset diem vnum aut alterum, mulier forte didicisset. Curpote
experientia edocta) bruta animalia ex sese loqui non potuisse; quod
si cognouisset Eua, obstupescere potius quam decepta fuisset. 4. Quis
tandē (idq; sine omni curiositate) nō sitiret quasi intelligere, quomo-
do Adamus & Eua illo primo sabbato se gerebāt? nonne hoc prælustre
fuisse exemplar omnib. eorum posteris vique ad mundi finē inimitabile

Proinde sanctificatio vnius diei in Hebdomade est moralis.

Respon. Imo potius: Proinde sanctificatio diei septimi est moralis:
hæc enim sequela est illa proximior; & si proximior negetur sequela,
multo magis remotior negari debet. Quamobrem (miror) erit sancti-

fica-

ficatio vnus diei in hebdomade moralis potius, quā ipſius diei ſeptimi. An vlla poteſt afferri ratio vel minimi momenti? Scriptura enim (ſat ſcio) hic proutus muta eſt.

Argum. II.

Præceptum de Sabbato collocatur inter præcepta moralia in Tabulis fæderis: proinde eſt ipſum partim morale, ac eiſdem cum cæteris naturæ. Argumenta petita ex Gen. 2. & Exod. 20. aut probant, quod ſit morale ac perpetuum eundem obſervare diem, quo Deus requieuit, & quem Iudæi obſervarunt: aut nihil probant omnino.

Quidam me olim percontatus eſt, quare Deus per æquē honoraret præceptum de Sabbato, ac præcepta moralia. Reſpon. Latet mera ratio multarum Dei actionum; & ipſe edoceat (ſi noſ it) quare Deus tot vteretur verbis de non operando in die Sabbati, & ne vel vno tantum verbulo de concionando, de orando &c. hoc tamen dico. Equum erat, vt vna lex ceremonialis, ad minimū, poneretur inter multas leges morales in Tabulis fæderis, quando Deus pepigerit fædus cum Iſraelitis iuxta tenorem vtriuſq; generis legum, vt conſpici poteſt Ex. 24. Illic legimus, quod liber in quo Moſes ſcripſerat plurimas leges, tam ceremoniales, quam morales, vocatur liber fæderis v. 7. & ver. 8. Ecce ſanguis fæderis, quod pepigit Deus vobiscum ſuper cunctis his ſermonib. Vide etiam cap. 34. & verſu decimo ad finem ver. 27. Si hoc illi non ſatiſfecerit, vel alibi cuiquam; tunc (ſicut Chriſtus reſpondit quibusdam percontatoribus, Mar. 11) Dicant mihi, quare Deus graui⁹ puniret tranſgreſſionem legis ceremonialis, quam nonullarum legum moralium; & ego dicam illis, quare non minus honoraret legem ceremonialem; & legem moralem.

Ex. 12. 19.
Leu. 22. 3.
9.
Num. 19.
10.

Rurſum me percontatus eſt, cur iſta lex ceremonialis poneretur in Tabulis fæderis potius quam alia. Reſpon. Ratio in promptu eſt; Sabbathum enim plus quam alia quæuis ceremonia (dicam, plus quam alie ceremonie omnes conducebat obſervationi legum moralium. Verum eſt, quod Dei iuſſu conuentus etiam fiebant in primis & vltimis dieb. feſti Paſchatis; ſed hoc feſtū (ſicut alia) redibat ſemel tantū in anno. Perpende, quod ſabbatum ordinatum eſt multis & maximis de cauſis: nimirum, ad commemorandum mundi creationem: ad commemorandum liberationem ex Ægypto: vt ſerui & pecora requieſcerent: vt eſſet ſignum Iſraelitis: vt populus in illo conueniret adorandum &c. vt eſſet vmbra futurorum.

Ex. 31. 17.
Dint. 5. 15.
Ex. 23. 12.
Ex. 31. 13.
Leu. 23.
Col. 2.

Collocatio huius mandati inter moralia multis cessit in petram scandalis; sed immerito: passim enim coniunguntur præcepta moralia & ceremonialia in veteri Testamento; & in Leu. 23. præcepta de Sabbato & de diebus festis vna collocantur, Quam incredibile est, cū omnes dies sint similis naturæ quod observatio vnius esset moralis, reliquorum vero non item? Non nihil (fateor) dici potest ad ostendendam, præceptum de Sabbato fuisse maius reliquis; sed non, fuisse naturæ dissimilis.

Obiect. Fieri non potest, quin hoc præceptum sit partim morale: nam in Sabbato conueniens fiebant ad audiendum, ad orandū &c. Respon. Conuentus etiam fiebant in diebus festis, & tamen præceptum de paschate nō erat partim morale: idem dici potest de Templo, quod vocabatur Dominus orationis. Et hic mirum videri debet, quod Deo dicente, Orabis me in Sabbato, & Orabis me in Tēplo, prius mandatū putaretur esse magis morale, quam posterius: tempus .n. & locus sunt ex æquo circumstantiæ; & quæ natura coniunxit, homo ne separet. Leges, quib. virtutes naturales præscribuntur, dicendæ sunt morales; quales sunt, Ora Deum Honora parentes, Eleemosynas facito &c. sed leges, quib. præscribitur observatio circumstantiarum, vbi præstamus virtutes morales, dicendæ sunt circumstantiales, quales sunt, Orabis Deū in Sabbato, Orabis Deū in Tēplo, Orabis Deū cū aliis &c.

Reliqui omnes typi fuerunt typi iam statim à prima institutione: rursus, ad Hebr. 4. mentio fit triplicis requietis, quarum prima est dies septimus; ver. 4. secunda, terra Canaan, ver. 8. tertia, regnum cælorum, ver. 9. & huius tertij Sabbatismi duo priores fuerunt typi iuxta Marloratum, & alios. Ita (vt vides) est admodum verisimile, si non certum, primum sabbatum, quod vnquam obseruatum est, fuisse typum; vel vmbra futurorum: & quomodo tunc non trepidarent fratres mei super tali fundamento edificare? Duo sunt, quæ huius sententiæ fautorib. proponerem consideranda serio, & cum timore Dei: vnum, an vlla alia Dei Lex dicenda sit partim moralis; & partim ceremonialis; Alterum, an quisquam veterum ita docuerit de hac Dei lege: nam si neutrum horum potest ostendi, proculdubio hæc secunda sententia reperietur fuisse stupenda nouitas.

CAP. IV.

SI Deus nunc ita loqueretur ad Iudæos, Sanctificata diem septimū; quo ipse requieui ab operibus; & ad nos Christianos, Sanctificate diem

NB.

Nonnulli veterum (scripserunt) docuerunt, quæsum Decalogi mandatum esse iuxta sensum spirituum sualem morale, & iuxta sensum litteralem, ceremoniale: sed quæsum est de mandato iuxta sensum litteralem solummodo.

diem primum, quo filius meus resurrexit à mortuis: Iudei sanctifican-
tes Sabbatum suum, & nos Christiani diem Dominicum, faceremus
ambo, quod lege naturæ generali præcipitur; sed quemadmodum
illi non facerent, quod nostra lege speciali sancitur, sic neq; nos præ-
staremus, quod illorum lege particulari requiritur. *Quartum Decalo-
gi mandatum non potest nos ligare ad sanctificandum diem Domi-
nicum, sicut multis docui in libro Questionum Oxoniæ impresso: &*
quoniam liber ille fuit editus lingua Anglicana, non graeabor hici-
terum paucis hac de re diffundere. *Natura docet, ali-
quomodo sem-
per par-
tem esse
sanctifi-
candam.*

Nemo dicet, quartum Decalogi mandatum iuxta sensum spiritua-
lem vel mysticū, nos ligare ad sanctificandum diem Dominicum si li-
get, necesse est ut hoc fiat secundum sensum literalem. Sensus literalis
mandati (ut ante diximus) sic habet, Non facies ullum opus in die
septimo: & quomodo tunc poterit hoc fieri iuxta hunc sensum. *Zanchi.
Idem dente
D. Io. Pri-
daux in
Orat. de
Sabbato.*

*Qui huius mandati alium dat sensum in tempore legis; Et alium in tempore Evangelij facit Ser-
pturam nāq; ceres non ab similem. Idem legislatoris, est mutabilis, sensus vero legis non ideo; &
ultra sensum lex ligare non potest.*

Nonnulli docent hoc fieri tali modo, Illa verba in initio, Memē-
to ut Sabbatum sanctifices, sunt, ut dicunt mandatum ipsum (quæ e-
nim sequuntur, ad explicationem pertinent:) & hic vocabulum, Sab-
batum, accipi volunt sensu generali. Respon. Agnosco illa verba in
initio, ut dicitis, esse mandatum ipsum: sed non probō, quod vocabu-
lum, Sabbatum, accipitis generali sensu, & sic ponitis discrimen inter
Sabbatum & diem septimum. Rat. 1. Tunc vocabulum istud sumere-
tur alio atque alio sensu, nam postea sumendum est sensu particulari:
Et requieuit die septimo, quare benedixit diei Sabbati. Hic Dei re-
quies in die septimo est ratio, quare Deus benedixit diei Sabbati; &
non potest esse ratio benedicendi ulli diei hebdomadis, præterquam
septimo. Supponatur, quod similem haberemus loquutionem in no-
uo Testamento, hanc videlicet; Et resurrexit die primo, quare benedi-
xit diei Resurrectionis: quis ullum poneret discrimen inter diem pri-
mū & diem Resurrectionis in hac loquutione? Rat. 2. Dicitur Gen. 2.
quod Deus benedixit diei septimo (nō, Sabbato) & ita, quartū Decalogi
mandatum fuisse generalius hac benedictione, non est imaginandū.

M. Cleaverus vult hoc fieri tropo, quo pars vna ponitur pro reli-
quis: dicit, plus inesse semper in præceptis ac interdictis, quam ver-
bis exprimitur Respon. Agnosco, plus inesse in reliquis novem præ-
ceptis

In tempora ceptis, quam verbis verbis exprimitur: sed hic, in 4. præcepto, quod *legis etiam* exprimitur verbis, non inest. Est tropus, vocatus Synecdoche, quando *hoc præceptum fuisse* pars vna ponitur pro reliquis: sed quando pars nulla ponitur pro reliquis, quo tandem nomine appellandus est tropus ille? Nam hoc, Sanctifica diem septimum, quo ego requieui, non est iam pars vlla legis moralis; & tamen hoc (quoad substantiam) est totum id, quod Deus loquutus est à Monte Sinai.

Non potest, Mulra, fateor (Christiane Lector) diei possunt, tam ab illis, quam à me in hac controuersia, quæ aliquam præleferant probabilitatem: sed *nisi quis nouum inuenerit ligandi modum, seu eundem quem nulla Dei vel hominum lex unquē ligauit.* duo sunt eiusmodi, quæ te veritatem amplecti, & mihi assentire vel inuitum cogunt. Vnum est quod præceptum de Sabbato non potest nos ligare ad sanctificandum diem Dominicum: alterū est, quod si possit, non tamen ligaret, quoniam deletur, Col. 2. his addatur consensus antiquitatis, & (vti spero) non opus erit pluribus: funis iste trigeminus abrupti nullo modo potest.

CAP. V.

Diu multumque annixus sum efficere, vt veritas in hac re patefieret, idq; ob has rationes præcipue, quæ sequuntur.

1. Vt nos Christiani vmbre obseruatores fuisse non reperiamur. Circa vmbra vel ceremoniam quatuor sunt consideranda: primum est cognitio, quod sit vmbra: secundum est obseruatio pro tali: tertiū est obseruatio in obedientiam legis Mosaicæ: quartum est obseruatio iuxta legem illam plena ac perfecta. Iam, qui obseruat diem, locum, vel aliud quippiam in obedientiam ipsius legis Mosaicæ (quod est præcipuū) vereor, ne vmbre obseruator fuisse reperiat. Obiect. Ad hoc requiritur cognitio, quod sit vmbra, & obseruatio pro tali. Respon. Tunc verisimile est, Iudæos ipsos non fuisse vmbre obseruatores: fieri enim non potest, ut obseruarint Sabbatum, non lunium, & festa, pro vmbis futurorum nisi prius cognouissent fuisse tales; & iā huiusmodi cognitione destitutos fuisse Iudæos, probabile est. Primo, quoniam nullus est contextus in veteri Testamento, qui hoc dare docet. Secundo, quoniam Iudæi, qui credebant, erant omnes accensi zelo legis. Obiect. Ad hoc requiritur obseruatio iuxta legem plena ac perfecta. Respon. Si Iudæus sanctificaret vltimum diem mensis in

obe-

obedientiam præcepti de nouilunio ; nonne tu ramen diceres, illum obseruare ceremoniam , & Iudaizare ? Imo & obstupesceres, quod arbitraretur se implere legem nouilunij colendo diem mensis vltimum; quemadmodum ille obstupesceret (siscirer) quod tu arbitreris te implere legem Sabbati colendo diem primum septimanæ.

2 Vt nos Christiani in die Dominico cibos coquamus lectos insternamus, domos purgemus &c, absque omni dubitatione; Quicquid enim non est ex fide, peccatum est. Hæc, & similia opera communiter fiunt à nobis omnibus; sed paucissimi (sat scio) probare possunt esse licita.

Ad hoc probandum adducitur textus ille, Mat. 12. 1. 'ed illud Discipulorum factum erat extraordinarium, & in simili causa necessitatis licuit Iudæis spicas vellere. Rursus, obtenditur illud, Mat. 2. 27. & Mat. 12. 7. sed Sabbatum propter hominem factum est, & Deus voluit misericordiam & non sacrificium, etiam in tempore legis.

Multi dicunt, Sabbatum respectu cessationis strictæ fuisse ceremoniale: sed ostendat oportet, vbi Deus ita dicit, atq; etiam manifestò, alioqui non poterit homo plene certus esse in animo suo. Sabbatum, nouilunium, & dies festi, erant omnes proculdubio vmbra futurorum vno eodemq; respectu; ac proinde Sabbatum non erat vmbra respectu cessationis strictæ, nam in diebus festis aliquod opus permittebatur, Ex. 12. 16 (Sabbatum erat vmbra, quatenus erat Sabbatum, vel dies sanctificatum; & sic de reliquis sentiendum est. In tempore legis cibis distabat à cibo, dies à die, & locus à loco; & huius distantia respectu erant omnes vmbra vel ceremoniæ.

Certò certius est, hoc non posse probari, nisi ex illo contextu, Col. 2. Christus deleuit rituum chirographum, id est, præcepta de Sabbato, de nouilunio, de festis &c. & vbi non est lex, ibi nec transgressio est.

3. Vt ministri verbi Dei non superædificent post hac super fundamentum ligna, scænum, stipulam: magnopere dolendum est, quod tamdiu superædificarint, quæ ignis in die illo Domini exuret.

Et de Iudæorum Sabbato hæc dixisse sufficiat, nunc pauca addam de nostro die festo.

Non licuit Iudæis cibos coquere in Sabbato, Ex. 16. licuit illis hoc opus facere in diebus festis sed nullum prætere, Ex. 12. 16. omne opus hoc excepto, erat seruile, Ex. 12. 16. & Leuit. 23. 7. 8. opera seruilia, quæ non permittentur Iudæis festis, sunt à nobis in die Dominico. Rom. 14. 15. Cibus & Sabbatum continentur ab Apostolo, Col. 2. & ad ritum quod attinet, vide, Act. 10. 12. 13. 14. 15. 18.

CAP. VI.

De die Dominico.

Ecclēsia Christi constabat ex Iudæis & Gentibus: & quantum ad Iudæos attinet Hierosolymam incolentes, non est dubium, quin multorum annorum spatio eundem obseruarent diem, quem antea obseruare soliti sunt; erant enim omnes accensi zelo legis. Si baptis- mus apud eos non sufficeret loco circumcisionis, quomodo dies Dominicus sufficeret loco Sabbati? Imò, Iacobus & presbyteri nondum docuerant populum, legem mandatorum in ritibus posita esse abolitam, id quod ex verbis eorum colligere licet; dicunt enim Paulo, sunt nobis viri quatuor voto obnoxij &c. Præterea, cum Iudæi increduli ita succenserent Christo propter grabbati in sabbato portationem, & D. Paluo propter Templi prophanationem vt suspicabantur; non sinerent proculdubio Sabbatum & alios dies festos à Christianis profanari, quamdiu respublica eorū steterit incolumis. Est igitur extra controuersiam, quod Ecclesia Hierosolymitana diu obseruaret sabbatum, & non facile adducat vt credam, ipsam, præter hos dies in lege præscriptos, etiam Dominicum sanctificasse, & sic ab operibus quicuisse bis in vnaquaque hebdomade.

Ad Gentes in Christum credentes quod attinet, verisimile est, ad tempus non conuenisse vno die potius quam alio sed viginti demum post annos nonnullis in locis (vt colligitur ex 1. Cor. 16. & Act. 20.) conuentus fiebant die hebdomadis primo; qui mos à quo fluxit, incertum est, nec multum refert, nam certe cōprobatu fuit ab Apostolis; imò & Christus ipse comprobasse videatur ex eo quod legimus Apoc. 1. Post alteros quadraginta annos dies ille obtinuit nomen Dominici; quod nomen si inditum fuisset, quando Paulus scripsit priorem ad Cor. Epistolam, & Lucas Acta Apostolorum probabile est, ab eorum altero fuisse vsurpatum; & tamen non est improbabile ita nominari diem quam primum celebris haberi cœpit.

Consentiunt omnes pij ac docti (quantum scio) diem hunc Dominicum esse sanctificandum; sed tamen est hic etiam aliqua discrepantia inter theologos. Nonnulli enim volunt, diem Dominicum esse mandatum Christi vel Apostolorum, plus habet auctoritatis quam mulæ aliæ vt pote ab Apostolis profecta Vide Zanch. Red. de trad. Ecclē. thes. 6.

Post.

Posterioris sententia confirmatio

Posterior sententia fuit Ecclesiæ primitiua, vt ex sequentib. patet. *Iust. Mar-
tyr in Apol.*
 Conuentus autem hos die solis facimus; quoniam hac die primum
 Deus, depulsis tenebris, formataq; materia, mundum creauit: Iesus
 Christus quoq; noster Seruator, eadem die resurrexit à mortuis. Si
 Iudæus redderet rationem quare ipsi conueniunt die Sabbati; nonne
 hæc esset, Quoniam Deus ita præcepit patribus nostris? Iustinus olim
 scripsit, vt audisti: sed quomodo nonnulli scriberent hisce temporib.
 Conuentus autem hos die Solis facimus, quoniam Deus præcepit
 Sabbatum sanctificandum, & Apostoli transtulerunt sanctificatio-
 nem Sabbati in hunc diem.

Constantinus imperator concessit rusticis, vt diebus Dominicis a-
 grorum culturæ, prout ipsi viderint fore necessarium inferuirent. In
 cod. tit. 12. de feriis.

Si dies obseruare non licet, & menses, & tempora, & annos: nos
 quoq; simile crimen incurrimus, quartam Sabbati obseruantes, & Pa-
 rasceuen, & diem Dominicum, & ieiunium Quadragesimæ &c. vide
 locum, & nota, quod non affert rationem peculiarem pro obseruatione
 diei Dominicæ. *Hieron.
in Epist.
ad Galat.*

Ad huius sententiæ confirmationem, hæc breuiter propono consi-
 deranda.

1. Nusquam legitur, Christum vel Apostolos præcepisse obserua-
 tionem diei Dominici; & proinde credendum est, non præcepisse.

2. Nusquam legitur, Christum vel Apostolos reprehendisse negle-
 ctum huius diei. Neq; Gentibus, neque Christianis vnquam vitio ver-
 titur, quod nō obseruarent dies; quāuis multa peccata particularia, tā
 Gentium, quā Christianorū, enumerātur. Rom. 1. 2. Tim. 3. Gal. 5. & c.

3. Alius quidem æstimat diem præ die; alius autem per æquæ æstimat
 quemuis diem. Vnusquisq; in animo suo plene certus est; Rom. 14. 5.
 Iam, qui per æquæ æstimabat quemuis diem, per æquæ se gerebat quo-
 uis die: & hoc cuncti tolerasset Apostolus, si alicuius diei obseruatio ad
 nos spectaret.

4. Diuus Paulus reprehendit Galatas propter dierum obseruationem:
 & scribens ad Romanos & Colossenses, loquitur de diebus non
 secus ac de cibis. Apud hos non fuit vnquam antea: Galatæ se transtu-
 lerant in aliud Euangelium: erat igitur ei sæpius occasio satis oppor-
 tuna ostendendi mentem in hac doctrinæ parte ad plenum, & tamen
 nun-

nunquam insinuat vel minimam discrepantiam inter diem & diem neque inter dies & cibos.

Perpende iam, utrum Christus & Apostoli aliquid potuerant amplius facere quam fecerunt, ut nos Christiani sciremus, non esse religionem in dierum obseruatione collocandam. Non est regnum Dei cœca vel porus (dies vel locus) sed iusticia, & gaudium per Spiritum sanctum; Rom: 14. 17.

Prioris sententiæ confutatio.

Christum præcepisse obseruationem diei Dominici, inde colligitur, quod in illo apparuit Discipulis, misit Spiritum sanctum &c. Respon. Hoc est adeo friuolum, ut indignum prorsus sit, cui respondeatur. Christus ita dixit, vel non: si dixit, cur reticerent Euangelistæ? Si non; quis credat voluisse, ut dies ille sanctificetur?

Apostolos præcepisse obseruationem diei Dominicæ, colligitur ex illis contextibus, 1. Cor. 16. Act. 20. Reu. 1. Respon. Illi contextus nil docent amplius, quam quod supra scriptum est, nimirum; Diem Dominicum cœpisse tunc temporis haberi celebrem, & ab Apostolis fuisse morem illum conueniendi in hoc die comprobatum.

Interpres sacræ scripturæ dat sensum illius, sicut illi fecerunt, Nehem: 8. non addit sensum è suo cerebro, sicut ille facit, qui dicit, Christum vel Apostolos præcepisse obseruationem diei Dominici, verba enim sacræ scripturæ non continent hunc sensum, ut cuius pater, Obiect. Tamen ex verbis certo colligitur, Christum vel Apostolos ita præcepisse. Respon. Imo, incertissime: pauci enim docti hoc colligunt. Oportet eum, qui plus vult credi, quam verba sacræ Scripturæ in se continent, certissimum esse, quod sit ultra omnem contradictionem; ut si quis mihi dicat, Ibi est ignis, ego addam ulterius, ibi est calor. Qui dat sensum alienum, tamen aliquo modo se poterit excusare ignorantia: qui vero addit sensum è suo cerebro non poterit ita se excusare, sed proculdubio tenebitur arrogantia intolerabilis, ut qui profiteatur se scire mentem Domini ultra quam ipsius verba indicant. Nemo nobis persuadeat, verbum Dei verborum laborasse penuria, vel illorum fuisse parcum.

Dies Dominicus à nobis celebrandus est iuxta morem Ecclesiæ primitivæ & constitutiones huius Ecclesiæ Anglicanæ: sed abesse debet à Christianis superstitiosa dierum obseruatio; quæ ut abest, faxit

Deus, cui honor & gloria in secula seculorum. Amen.

*Paulus ordinat col-
lectiones die
primæ se-
ptimanae,
habendas,
non præ-
mum istud
dicit ad
publicum
Dei cul-
tum perpe-
tuo esse se
ponendum.
D. Pride-
aux.
Qui addit
sensum,
inter sacros
scriptores
numeran-
dus est.*

*Calui. In 1.
b. 2. c. 8. p. 8
sect. 3.*

REPRODUCED FROM THE COPY IN THE
HENRY E. HUNTINGTON LIBRARY

FOR REFERENCE ONLY. NOT FOR REPRODUCTION